

19. Personeel en huisdierenleed

Mensen in Nederland kijken mij nogal eens meewarig aan als ik vertel dat ik in Batouri personeel had. Inwoners van Batouri daarentegen beschouwden mij als een nogal egoïstisch mens, als ik géén personeel zou inschakelen. Dan hield ik zeker liever al mijn geld in eigen zak, was de veronderstelling. Want ja, er was en is al weinig werkgelegenheid in Kameroen, en een baantje bij een blanke, dat is gewild. Hulp in en om het huis kan ik wel gebruiken, maar ik had helemaal geen ervaring met personeel. En de rol van werkgever, in een vreemd land met andere gewoontes, blijkt in de praktijk geen sinecure. Het takenpakket van de boy (ik heb er verschillende gehad, daarover later meer) bestaat uit het schoonhouden van het huis en het doen van de was, dit alles met de hand. Het voordeel van de tropen is, dat het wasgoed buiten aan de lijn binnen een mum van tijd droog is. Maar direct in de kast, dat is er niet bij. Er vliegen insecten rond, die eitjes leggen in het wasgoed. Alles moet worden gestreken, anders kruipen de larven onder je huid. Dat is mij een keer overkomen en het was bepaald geen pretje, om zo'n dikke witte larve uit je huid verwijderen ... Mijn boy heeft de luxe van een elektrisch strijkijzer, meegebracht uit Nederland. Het

Niets meer te zien door de achterrait!

apparaat vreet stroom met al die was, maar dat is toch te verkiezen boven een gietijzeren strijkijzer, dat moet worden gevuld met hete kooltjes, waar een houtvuurtje voor moet worden aangelegd. Zonder een stroomaansluiting, zoals de meeste inwoners hier, is er geen alternatief. Nachtwaker Jean is al wat ouder, al is zijn leeftijd moeilijk in te schatten. Hij wordt geacht mij en het huis tegen ongewenst bezoek te beschermen. Daarnaast helpt en adviseert hij mij bij het kweken van groenten en fruit in mijn moestuin. Zo worden hier afdakjes van palmbladeren boven de groentebedden geplaatst, als bescherming tegen de brandende zon. In mijn jeugd als tuindersdochter, had ik voor tuinieren weinig belangstelling. Het kweken van een kropje sla of worteltjes, dat gaat me nog wel goed af, maar bv. het kweken van papaja's en ananassen, dat deed mijn vader niet.

Nachtwaker Jean en boy Jean; op de voorgrond drogend maniok

In het weekend wassen de kinderen uit het quartier mijn met rode stof overdekte auto. Zo verdienen ze een zeer gewild zakcentje. Iedereen blij toch, zou je denken?

Uit de brief van 26 juli 1983:

'Het is half tien 's avonds, het is al uren donker en ik zit in mijn woonkamer, hier de salon geheten, voor de open luiken die uitkijken op het achterterras deze brief te schrijven. Van buiten dringt het geluid van krekels het huis binnen. Op het kleine terras voor het huis bevindt zich de nachtwaker, gekleed in een versleten pyjamabroek, gerafelde trui, oude schoenen, gezeten in een stoel met naast zich een speer, een hakmes en een petroleumlamp om mij, het huis en het bouw materiaal van Jan de 'huizenbouwer', dat in het magazijn achter mijn huis staat opgeslagen, te bewaken. De SNV-staf achtte het nodig voor mij een nachtwaker te betalen. Omdat het huis nogal afgelegen is en er dus al een keer 140 golfplaten uit de schuur zijn gestolen en twee oliedrums van de watertoren'.

In oktober 1983 is het opnieuw raak:

'Uit de schuur achter het huis zijn weer eens, nu 90 stuks, golfplaten gestolen, nu in totaal voor ca. f2000. Jan is vreselijk boos en vast van plan de dieven te vinden. Hij heeft zo zijn verdenkingen, maar van de gendarmes (politie) hoef je hier niet veel te verwachten. Dus is hij naar een soort helderziende gestapt en die heeft gezegd dat we a.s. dinsdag op de uitkijk moeten liggen, dan komen ze namelijk weer terug, aldus haar voorspelling. Dan kunnen we ze op heterdaad betrappen, dat wordt een spannende bedoening. Maar ik moet het eerst nog zien. Voor hetzelfde delict moet ik morgenmiddag naar het politiebureau om een verklaring af te leggen. Zo is iedere dag weer één grote verrassing, ik verveel me hier geen moment. Deze nachtwaker zal ik waarschijnlijk moeten ontslaan, die slaapt meer dan dat hij waakt, dus daar heb ik niet veel aan'.

Uit de brief van 2 mei 1984:

'Vorige week heb ik m'n tweede boy helaas moeten ontslaan. Hij beviel al heel slecht, maar ik wilde hem toch een kans geven, omdat hij nog zo jong was. Totdat de buurvrouw hem betrapte op het stelen van een pan rijst en een halve fles olie, om maar niet te spreken van de vele blikjes sardientjes die ik steeds miste! Toen heb ik de knoop maar doorgehakt, er was nu aanleiding genoeg. Sinds vandaag heb ik dan weer een nieuwe aangenomen. Ik ben benieuwd hoe die zal bevallen, maar de eerste indruk is goed, ik heb hem via via gekregen, met goede referenties.

Uit de brief van 21 mei vervolgens:

'Ik ben erg tevreden over Jean, mijn nieuwe boy. Eindelijk.

Afgelopen week echter werd zijn enige kind ernstig ziek. Het kindje was één jaar oud, en zoals gebruikelijk, broodmager omdat de overgang van borstvoeding naar vaste voeding altijd een probleem is. Dat is één van de oorzaken van de hoge kindersterfte. Ze beginnen niet vroeg genoeg om het kind aan vast voedsel te laten wennen. Van de ene op de andere dag word de borstvoeding gestopt, bv. als blijkt dat de moeder weer zwanger is. Dat is een wel heel abrupte overgang. Het kindje kreeg dus hevige diarree en daarbij een flinke bronchitis, het was echt doodziek en vel over been. Ik heb heel wat geld besteed aan medicijnen, waar je dan ook heel Batouri voor af moet lopen. Er was bv. nergens een infuus te vinden, ongelooflijk. Nu gaat het wel wat beter maar tot mijn verbazing vertelde de vader mij vanmorgen dat de moeder met het kind het ziekenhuis had verlaten en was gaan 'feesten', het was gisteren, 20 mei, nl. nationale feestdag. In het quartier zoals men hier zegt. Jean was er helemaal van ondersteboven en beschuldigde zijn vrouw ervan dat ze de dood van het kind wenste'.

En dan uit de brief van 4 juni:

'Het kind van mijn nieuwe boy overleed twee dagen later, nadat zijn moeder hem na twee weken ziekenhuisopname zonder toestemming uit het ziekenhuis had weggehaald. Ze schijnt vaak dronken te zijn, drinkt zelfgestookte jenever, en zorgde volgens Jean slecht voor het kind. Jean was er helemaal kapot van en is nu bij zijn vrouw weg. Zijn schoonfamilie heeft zijn huis vervolgens leeggehaald, dus ik heb hem geld geleend om een nieuw bed voor zichzelf te kopen. Heel triest allemaal'.

Maar dat was in die week nog niet alles:

'Mijn lieve hond Dibbes stond op het punt om jongen te krijgen. De hele vrijdag liep ze achter me aan, ging moeilijk zitten en jankte wat, dus 's nachts liet ik haar in de salon slapen. Twee keer ben ik bij haar gaan kijken, maar er was nog niets te zien. Om zes uur stond ik op en daar lag ze dood in de salon, zonder één pup te zien. Ik was helemaal van mijn stuk en heb heel wat traantjes gelaten, het deed echt de deur dicht die week. Of dit nog niet genoeg was, heeft de nachtwaker, in plaats van haar

Harm en Jan, op wacht met een potje schaak

te begraven, zoals ik hem had gevraagd, haar meegenomen en verkocht als vlees in de buurt! Zo gaat dat hier. Hij ontkent het, maar van anderen heb ik het gehoord, er zaten tien(!?) jongen in de baarmoeder. Men gelooft hier, dat wanneer je hondenvlees eet, je er zeker van kunt zijn dat je na je dood in je geboortedorp zult worden begraven. En dat willen mensen hier graag, terug naar de voorouders.

Wat de oorzaak van de mislukte bevalling is geweest..., heeft u wel eens gehoord dat een hond niet kon bevallen? Hier heeft er nog nooit iemand van gehoord! Misschien is ze wel vergiftigd of zoiets, ik weet het niet.

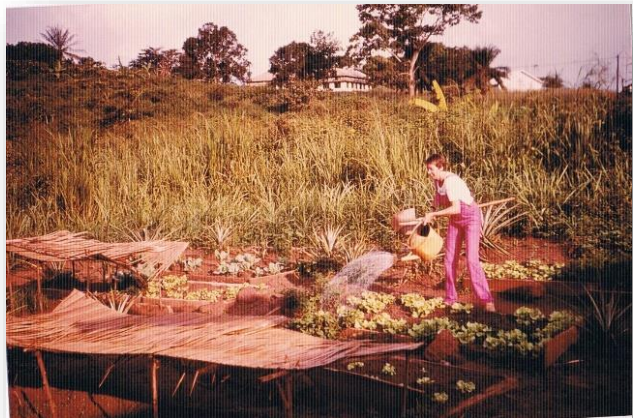
Op het moment loopt nu de kat met weeën rond en ik ben er gewoon zenuwachtig van, dat duurt ook alweer een halve dag en er is nog niks te zien. Inmiddels heb ik vanmiddag een nieuwe jonge hond gekocht, het was zo stil en leeg in huis. Over twee weken kan ik hem ophalen. Ik ben benieuwd hoe dat gaat lopen’.

Het hebben van personeel gaf mij veel nieuwe inzichten in de maatschappij waarin ik was beland. Ik vond het ook gezellig, om mensen over de vloer te hebben en een praatje met hen te maken. Het voelde als een soort familie, die lief en leed met elkaar deelde. Maar in Kameroen was en is de verhouding tussen werkgever en werknemer veel hiërarchischer dan in Nederland. Streng maar rechtvaardig, met duidelijke instructies wat je van hen verwacht, zo kun je het personeel in Kameroen het best behandelen. Dat lijkt vanzelfsprekend in Nederlandse ogen, maar dat ligt in Kameroen toch anders. Zoals altijd eerst vragen voordat je bv. een krop sla uit de tuin meeneemt, of een blikje sardines uit de voorraadkast. Ik dacht in het begin vaak van ‘ach, ze hebben al zo weinig, zo hoort dat hier waarschijnlijk’. Maar dat ging van kwaad tot erger en voordat ik dat doorhad ... De problemen die dat heeft veroorzaakt, is, zo vrees ik, vooral op het bordje van mijn werknemers terecht gekomen. Door schade en schande ben ik uiteindelijk wel wijzer geworden.

En nachtwaker Jean? Die heb ik toch niet ontslagen, hij heeft al die jaren bij mij gewerkt, zonder dat er nog een diefstal werd gepleegd. Al vroeg in de middag kwam hij bij mij aan. Hij kookte er zijn eigen potje op een houtvuurtje, bestaande uit zelfgekweekte maniok en hij rolde er zijn sigaretje van zelf geteelde tabak. En als er een kip moest worden geslacht en geplukt, deed hij dat voor mij, in ruil voor een stuk vlees.

En ook andere Jean, de boy, werkte lange tijd naar volle tevredenheid bij mij.

Ria Verbeek
© Terug naar Batouri
Mei 2020

Moestuin met afdakjes. Op de achtergrond het departementale ziekenhuis